

* ZPRÁVY — KRONIKA *

**Několik mezinárodních konferencí, symposií a seminářů:
mezi konstantním a variabilním**

Dne 11. prosince 2012 se v Brně konala tradiční již 16. česko-slovenská konference, kterou pořádal Ústav slavistiky FF MU v součinnosti s Literárním informačním centrem v Bratislavě, Českou asociací slavistů, Slavistickou společností Franka Wollmana, Středoevropským centrem slovanských studií a Klubem nezávislých spisovatelů v Bratislavě. Byla to – pokud je nám známo – první konference na světě věnovaná nadcházejícímu 100. výročí narození předního slovenského spisovatele, jehož někdy nazývají „jediným slovenským disidentem“ – Dominika Tatarky (1913–1989). Konference **Dominik Tatarka v kontextu světové kultury (jazyk – styl – poetika – politika)** se zúčastnili především literární vědci, lingvisté i spisovatelé a také Tatarkův syn Oleg, jenž živě diskutoval a často souhlasně nebo polemicky komentoval přednesené příspěvky. Účastníky konference byli mj. ředitelka Literárního a informačního centra v Bratislavě Miroslava Vallová, místopředseda SAV Lubomír Falt'an a proděkanka Filozofické fakulty MU v Brně Irena Radová. Po slavnostním úvodu předal Ľ. Falt'an jménem prezidia SAV autoru této zprávy čestnou plaketu Ľudovíta Štúra za zásluhy ve společenských vědách; ten ji přijal jako výraz uznání brněnskému slavistickému pracovišti. Jeden z účastníků konference Juraj Vaňko mu pak předal jubilejní sborník, jenž inicioval nedávno zesnulý slovenský literární vědec Andrej Červeňák. V konferenčním rámci se také konala prezentace nové knihy Márie Bátorové o Dominiku Tatarkovi s názvem *Slovenský Don Quijote* a jubilejní sborník k osmdesátinám Františka Všetického. Publikace představili Ivo Pospíšil a Libor Pavera.

V úvodním vystoupení srovnala Mária Bátorová Dominika Tatarku s Albertem Camusem, Dana Podracká předvedla psycholingvistický portrét D. Tatarky, Juraj Vaňko pojednal o jeho jazyce a stylu. Referát Evy Štolbové bude publikován v připravovaném svazku, přihlášená autorka se kvůli nemoci osobně zúčastnit. Vladimír Petřík hovořil o spisovatelových zásadách do textu románu Farská republika, František Všeticka rozebral morfologii slovenské prózy s přihlédnutím k Tatarkovi, Anton Baláž shrnul postřehy ze svých tří setkání se spisovatelem, Daniel Bína se zamyslel nad jeho deníky, Michaela Jurovská zase nad jeho duchovním dědictvím, Milan Pokorný hovořil o slovenských a evropských souvislostech jeho tvorby, Eva Faithová pojednala o postavách žen v jeho schematických románech, Marcela Antošová zkoumala existencialistické aspekty jeho tvorby, Zuzana Bakošová-Hlavenková komentovala jednu divadelní inscenaci, Eliška Gunišová hovořila o figurách v *Démonovi* souhlasu a autor této zprávy zase o Tatarkových názorech na umění a o českém aspektu jeho díla. Ve finálním svazku vyjdou také texty dalších osobně nepřítomných účastníků, a to Viery Žemberové, Marty Germuškové,

Daniely Humajové, Emilie Nemcové aj. Srovnání názorů přítomných badatelů a Tatarkova syna – zvláště ve vztahu k sféře biografie a psychologie – ukázalo na složité otázky záměrnosti a nezáměrnosti, stylizovanosti jeho díla a na jeho postavení v slovenské literatuře a na mytizaci jeho osobnosti. Lze shrnout, že brněnská konference, která – mimochodem – paradoxně vyvolala slovensko-slovenské jednání v Brně o nových vydáních Tatarkových děl na Slovensku mezi vedením Literárního a informačního centra v Bratislavě a přítomným Tatarkovým synem Olegem, anticipovala takřka všechna podstatná témata a aspekty tvorby tohoto významného slovenského spisovatele, které se mohou zcela jistě objevit i na dalších předpokládaných konferencích a kolokviích věnovaných jeho výročí v roce 2013.

Ve dnech 3.–4. 12. 2012 se ve Veroně konalo mezinárodní kolokvium pod názvem **Il Romanticismo Oggi (Romantismus dnes)**, které v prostorách Městské knihovny (Biblioteca Civica) pořádala Veronská univerzita (Università degli Studi di Verona) a Mezikatedrové centrum výzkumu romantické Itálie a Evropy (Centro interdipartimentale di Ricerche sull'Italia nell'Europa romantica), v jehož čele stojí jako ředitel prof. Franco Piva. V prostředí staroslavného italského města antiky, středověku, renesance, scenérie bojů za italskou nezávislost, bývalé habsburské pevnosti, kde se také roku 1822 konal kongres Svaté aliance (po roce 1815 byly čtyři: Aachen/Cáchy, Troppau/Opava, 1820, Laibach/Lublaň 1821, Verona 1822), v sídle proslulých milenců veronských se odehrávalo věčně a podnětně jednání, na němž se analyzoval romantismus a nová bádání a něm v zemích románských, germánských (včetně Velké Británie) a slovanských. Kolokvium, jehož první panel řídil veronský profesor Walter Busch, zahájil skotský odborník na evropský romantismus David Duff (Aberdeen). Ve svém příspěvku *New Directions in Romantic Scholarship* poukázal netradičně na střídmost a střízlivost romantické doby, hlavně na ekonomiku knižní kultury a reklamy a rozebral pojem „prospekt“ a jeho různé významy v ekonomice britské literatury. Účastníci byli také prostřednictvím výtahu seznámení s příspěvkem nepřítomného Hansgeorga Schmidta-Bergmanna (Karlsruhe), jenž poukázal na nové trendy v bádání o romantismu v Německu (Romantikforschung in Deutschland heute: Ergebnisse, Exzellenzen, Perspektiven). Zatímco autor této zprávy za řízení Conrada Violy (Verona) pojednal pak o nových výzkumech o romantismu v některých slovanských zemích, zejména v Rusku, České republice, na Slovensku, v Polsku i v jihoslovanských zemích včetně Slovinska (New Trends in Research on Romanticism in Some Slavonic Countries), Fabio Danelon (Verona) a Leonardo Romeo Tobar (Zaragoza) se soustředili na podoby italského, resp. španělského romantismu a jejich recepci v dobové kritice i v budoucím výhledu. Za řízení Franca Pivy, Stefana Aloe a Yvonne Bezručké (všichni Verona) se referenti druhého dne zabývali postavou E. T. Hoffmanna (Giulia Ferro Milone, Verona), ekologickými aspekty romantismu (Yvonne Bezručka, Verona), španělským costumbrismem (Antonella Gallo, Verona), „ženským“ romantismem (Laura Colombo, Verona), „manzoniovským romantismem“ (Francesca d'Alessandro, Milano); podstatná část jednání byla pak věnována zhodnocení aktivit pořadatelského centra / C.R.I.E.R (Alberto Destro, Bologna). Jednání ukázalo, že současné tendence se koncentrují v podstatě na dva okruhy: na hlubinnou analýzu národních romantismů evropských i na obecnější pohled na romantismus jako takový s využitím nových přístupů (pragmatická literární věda, kognitivismus): starý spor R. Welleka a A. Lovejoye tu ožívá v podnětných souvislostech, zejména v projektech antologií evropského romantismu, v jehož struktuře hrají slovanské literatury nezanedbatelnou úlohu již proto, že tento směr

zahájil právě zde – výrazněji než jiné, i když i tam (německá a románské literatury) novou etapu jejich vývoje a byl v jistém smyslu skutečně zlomovým bodem.

Na univerzitě v polských Siedlcích se ve dnech 25.–26. října 2012 konal mezinárodní seminář **Panslavismus – včera, dnes, zítra (Панславизм – вчера, сегодня, завтра / Panslawizm – wczoraj, dziś, jutro)**. Téma byl pochopeno nejen historicky, ale hlavně jako aktuální problém mezinárodní politiky a politologie. Z referátů, které přednesli mj. Zofia Chyra-Rolicz, Iskra Čurkinová, Waclaw Szymonik, Małgorzata Ocytko, Lucyna Wiszniewska-Rutkowska, Tomasz Derlatka, Roman Mnich, Ljudmila Mnichová, Danuta Szymoniková aj., včetně autora této zprávy, vyplývalo, že nejednoznačný je sám pojem „panslavismus“. Historik a ekonom Waclaw Szymonik jej zajímavě vysvětlil odkazem k první třetině 19. století, kdy se tyto koncepce rodí právě a překvapivě v polském myšlení za Alexandra I., jenž byla spjat s kruhem Adama Czartoryského, kdy se zdálo, že Ruská říše by se mohla za liberálního cara stát i skutečnou představitelkou zájmů dalších slovanských národů a že by se v jejím rámci plně realizoval i fakticky nezávislý polský stát, jehož význam by tím překročil hranice Evropy. Adam Jerzy Czartoryski (rusky Чарторыйский, 1770–1861) jako ministr zahraničí Ruské říše v letech 1804–1806 to může částečně dokládat. Tyto názory a ovšem hlavně historická fakta jsou úzce spojena s tématem Franka Wollmana (1888–1969), tedy jeho polemikami s některými polskými slavisty do meziválečné doby po první polovinu 60. let 20. století, kdy čelný reprezentant české školy literární komparistiky manifestoval polské vize panslavismu a slovanského mesianismu, i když potom se všechno přerušilo spolu se změnivší se polickou situací, polsko-ruským sporem a dvěma tragickými polskými povstáními. Ve spojitosti s tím autor této zprávy se ve svém vystoupení dotkl i nového vydání Wollmanovy Slovesnosti Slovanů (1. vyd. 1928), které následovalo za vydáním a překladem německým (*Die Literatur der Slawen*, 2003) a slovinským překladem jeho Slovinského dramatu (1. vyd. 1925, slovinsky jako Slovenska dramatika, 2004). Seminář ukázal na aktuálnost tématu panslavismu a současně na jeho ne zcela jasné a transparentní pojetí: jinak jej chápou politologové, jinak filologové, zcela jinak na něho hledí český literární kritik, historik, romanista a bohémista, milovník Lermontova, Dostojevského a Jesenina Václav Černý v eseji Zločiny panslavismu. Někteří účastníci tudíž zdůrazňovali nezbytnost interdisciplinárního, vstřícného i konfrontačního přístupu a nutnost srovnávací analýzy terminologie, např. pojmů jako panslavismus, slavofilství, slavjanofilství a slovanská vzájemnost (původně polské slovo „wzajemność“, které J. Kollár převzal). Zdá se, že by pokračování takového druhu vědeckých setkání mohlo tak či onak pokračovat.

Ve dnech 15.–17. 2012 se ve velkém sále univerzity v Lublani konalo tradiční 31. sympozium **Obdobja** věnované tentokrát slovinskému dramatu. Organizátory byly jako vždy Centrum pro slovinštinu jako cizí/druhý jazyk a Lublaňská univerzita a její slovenistická pracoviště. Na jeho zahájení obdrželi účastníci již vytištěný sborník, jak se stalo v poslední době zvykem (*Obdobja 31, Slovenska dramatika / Slovene Drama*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Ljubljana 2012, ISBN 978-961-237-541-6.).

Vlastní jednání tedy spíše sumarizovalo již zveřejněné příspěvky a soustředilo se na diskusi. Nicméně byly zde stěžejní tzv. plenární, syntetizující referáty Ljudmila Dimitrova a Tomaže Toporošiče, kteří se zabývali pohledem na slovinskou dramatiku zvnějšku (Bulharsko), ale i zevnitř (divadelní realizace). Součástí sympozia byla také návštěva divadelního představení, kulatý stůl a společná večeře. Zazněla tu i zajímavá dílčí témata,

např. Ireny Orel o jménech v slovinském dramatu, komparativní příspěvek bulharsko-slovinský Ljudmily Malinové Dimitrovové, Vladimír Osolnik hovořil o jihoslovanských tématech v slovinském dramatu, podnětná byla i vystoupení a texty Andreje Lebena, Naděždy Starikové (Rusko), zaujalo i téma Franka Wollmana a jeho Slovinského dramatu (příspěvek Miloše Zelenky a autora této zprávy), které si Slovinci přeložili a Wollmana tu začali pokládat za zakladatele slovinské teatrologie (mimořadně: zdá se, že v Bulharsku vyjde nyní Wollmanovo Bulharské drama). Zdá se, že v cizině si českých tradic váží více než u nás: tedy i tu platí, že doma není nikdo prorokem. V rámci slovanského nebo evropského dramatu nehraje slovinské drama jistě první housle, ale to s jistými výjimkami platí i o dramatu českém, ale jako přirozená součást literárního a divadelního umění má především podíl na formování charakteru národní kultury a celkově i národní identity, jak o tom hovořil již zmíněný Ljudmil Dimitrov. Z koncepčního hlediska zaujaly ještě příspěvky Krištofa Jacka Kozaka, Alojzije Zupan Sosić a především Iva Svetiny, jenž ostatně stál u vydání zmíněné Wollmanovy práce o slovinském dramatu (česky 1925, slovinsky 2004).

Ivo Pospíšil

Mezinárodní seminář o česko-slovinském národním obrození

Ve dnech 24.–26. 5. 2012 se v inspirativním prostředí historické Telče, ve Vzdělávacím centru Masarykovy univerzity, která se nachází v bývalém jezuitském kolegiu, se konal mezinárodní komparatistický seminář o česko-slovinském národním obrození. Setkání badatelů z Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Ústavu slovinské literatury a literární vědy Slovinské akademie věd a umění proběhlo v rámci programu Kontakt (Mobility) jako konkrétní výstup vědecké spolupráce mezi Českou republikou a Republikou Slovinsko, který si kladl za cíl zmapovat úlohu modelování a nadnárodního kulturního transferu a tzv. sociální sítě v letech 1780–1848 u obou národů. Bilaterální projekt byl navržen jako modelová konceptualizace širšího mezinárodně realizovaného tématu AILC pod názvem *Cultural Saints in the European Nation-States*, který se s využitím nejmodernějších metodologických impulsů (teorie kulturního transferu a sociální sítě, tzv. regionální komparatistika apod.) zaměřuje na studium kulturních evropských nacionalismů jako formotvorných idejí v období tzv. národního obrození. Česko-slovinská konkretizace tohoto projektu zároveň přihlíží k dobovým a geografickým specifikám a prostřednictvím korespondence a dalších primárních pramenů se vrací ke klíčovým osobnostem jako Dobrovský, Kopitar, Zois, Zlobický, Čop ad. Zvláštní pozornost se zároveň soustřeďuje na výzkum česko-slovinských kulturních a literárních vztahů (korespondence, vzájemné návštěvy a jejich tematická reflexe z imagologického pohledu), na zkoumání nejrůznějších forem slovanské vzájemnosti a spolupráce mezi Čechy a Slovinci v rámci habsburské monarchie.

Konferenční jednání zahájila úvodní vystoupení obou hlavních řešitelů M. Doviće a M. Zelenky, který připomněl význam badatelského díla českého slavisty a rusisty Iva Pospíšila, jednoho z účastníků projektu u příležitosti jeho životního jubilea. Marko Juvan poté vyzdvihl zprostředkovatelskou funkci českých překladů slovinské romantiky F. L. Čelakovského, které uváděly slovinské písemnictví do evropského kontextu. Miloš Zelenka se zabýval terminologickými a periodizačními aspekty národního obrození jako